

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2019

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 21 bladsye en 'n 17 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
7. Skryf netjies en leesbaar.

8. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 40 punte; 20 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Vervaardiging	Bestuursrekeningkunde Produksiekostestaat Gelykbreekanalise Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 2: 30 punte; 20 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Versoening	Finansiële rekeningkunde Bankversoening Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 3: 45 punte; 25 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Voorraadwaardasie	Bestuur van hulpbronne Waardasiemetodes Interne beheer

VRAAG 4: 70 punte; 45 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Balansstaat en Ouditverslag	Finansiële rekeningkunde Begrippe Balansstaat en notas Vaste bates Bestuur van hulpbronne Ouditering

VRAAG 5: 75 punte; 45 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Kontantvloeistaat en Vertolking	Bestuur van hulpbronne Begrippe Kontantvloeistaat Vertolking

VRAAG 6: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp:	Dit integreer:
Begroting	Bestuursrekeningkunde Kontantbegroting Geprojekteerde Inkomstestaat Bestuur van hulpbronne Interne beheer

VRAAG 1: VERVAARDIGING**(40 punte; 20 minute)**

Sihle Sangweni besit twee afsonderlike fabriek wat produkte vervaardig volgens bestellings ontvang. Daar is geen goedere-in-bewerkingvoorraad nie. Die jaareinde is 28 Februarie.

- 1.1 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 1.1.1 Lone van fabriekskoonmakers is 'n direkte arbeidskoste.
- 1.1.2 Afleweringkoste van klaarprodukte aan kleinhandelaars is 'n verkoop- en verspreidingskoste.
- 1.1.3 Waardevermindering op kantoortoerusting is 'n administrasiekoste. (3 x 1) (3)
- 1.2 **LESSENAARFABRIEK**
- GEVRA:**
- 1.2.1 Stel die Fabrieksbokoste-nota op. (8)
- 1.2.2 Bereken die totale koste van produksie van klaarprodukte. (5)
- 1.2.3 Sihle wil 'n bykomende 1 500 lessenaars vervaardig, terwyl die verkoopprijs en koste gehandhaaf word.
- Bereken die bykomende wins wat hy kan verwag. (4)
- 1.3 **STOELFABRIEK**
- GEVRA:**
- 1.3.1 Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2019 te bevestig. (4)
- 1.3.2 Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak bereik. Haal syfers aan. (4)
- 1.3.3 Grondstowwe bestaan slegs uit hout. Die koste in 2019 is R120 per vierkante meter (m^2) en 1,2 m^2 hout is nodig om een stoel te maak.
- Gedurende die jaar is 22 000 m^2 hout na die fabriek versend. Sihle voel dat die houtgrondstof nie goed beheer is nie.
- Verskaf 'n berekening om sy mening te staaf. (4)
 - Identifiseer TWEE moontlike oorsake van hierdie probleem. Verskaf 'n oplossing vir ELK. (4)
- 1.3.4 Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELK. Neem kennis dat lone en salarisse met 5% in die huidige finansiële jaar verhoog het. (4)

INLIGTING:**A. LESSENAARFABRIEK****Uittreksel uit vooraansuiweringsbedrae op 28 Februarie 2019**

	R
Indirekte arbeid	296 500
Waardevermindering van fabrieksaanleg	166 000
Advertensies	24 500
Water en elektrisiteit	248 000
Huuruitgawe	345 600
Versekering aan verkoopsafdeling toegeken	12 600
Fabriek diverse uitgawes	107 700

Aansuiwerings op fabrieksbokoste vir lessenaars:

- Water en elektrisiteit vir Februarie 2019, R18 000, moet in berekening gebring word. 80% word aan die fabriek toegeken. Die balans is 'n administrasiekoste.
- Huur moet volgens vloeroppervlakte toegeken word:
Fabriek: 810 m² Kantoor: 180 m² Verkoopsafdeling: 90 m²
- 75% van versekering moet aan die fabriek toegeken word. Die balans is op die verkoopsafdeling van toepassing.

B. INLIGTING VIR BEIDE FABRIEKE

KOSTE		LESSENAARS 2019		STOELE (Eenheidskoste)	
		Bedrag	Per eenheid	2019	2018
Verander- like	Direkte materiaal	R3 060 000	R340	R165	R124
	Direkte arbeid	?	R160	R90	R70
	Verkoop en verspreiding	R720 000	R80	R50	R60
	Totale veranderlike koste		R580	R305	R250
Vaste	Fabrieksbokoste			R76	R75
	Administrasie	R360 000	R40	R20	R18

VERKOOPPRYSE			
Per eenheid		R750	R390 R370

EENHEDE			
Vervaardig en verkoop		9 000	16 000 15 000
Gelykbreekpunt		8 471	18 071 12 400

VRAAG 2: VERSOENING**(30 punte, 20 minute)**

Die inligting het betrekking op Klonex Handelaars.

GEVRA:

- 2.1 Die eienaar, Ben Joseph, besef dat baie mense nou elektroniese fondsoordragte (EFO's) in plaas van tjeks gebruik.
- 2.1.1 Noem DRIE voordele van EFO's. (3)
- 2.1.2 Janet, die boekhouer, het die taak gekry om alle EFO's te verwerk en te beheer.
- Verduidelik TWEE redes waarom die interne ouditeur hieroor bekommerd is. (4)
- 2.2 Toon veranderinge in die Kontantjoernale vir Junie 2019. (11)
- 2.3 Bereken die korrekte Bankrekeningsaldo op 30 Junie 2019. (4)
- 2.4 Stel die Bankversoeningstaat op 30 Junie 2019 op. (8)

INLIGTING:**A. Uittreksel: Bankversoeningstaat op 31 Mei 2019**

Uitstaande deposito		R9 500
Uitstaande tjeks		
Nr.	Datum	
321	10 Desember 2018	R1 500
427	14 Mei 2019	R1 400
444	27 Mei 2019	R4 670
516	28 Mei 2019	R7 950
Gunstige Bankrekeningsaldo		R9 200

LET WEL:

- Die uitstaande deposito het op die Junie-bankstaat verskyn.
- Tjek 321 is vir die eienaar se klubgelde uitgereik. Dit is nooit gedeponeer nie.
- Tjek 427 het nie op die Junie-bankstaat verskyn nie. Dit is verloor en 'n nuwe tjek sal in Julie uitgereik word.
- Tjek 444 het nie op die Junie-bankstaat verskyn nie.
- Tjek 516 het op die Junie-bankstaat met die korrekte bedrag van R5 250 verskyn.

B. Voorlopige totale in die Kontantjoernale op 30 Junie 2019 voordat die Bankstaat ontvang is:

Kontantontvangstejoernaal: R27 470
 Kontantbetalingsjoernaal: R32 400

C. Inskrywings in die Kontantjoernale wat NIE op die Junie-bankstaat verskyn NIE:

- Deposito, R9 675
- EFO 14 (30 Junie 2019), R3 800
- Tjek 522 (12 Augustus 2019), R4 580

D. Inskrywings op die Junie 2019-bankstaat NIE in die Kontantjoernale NIE:

DATUM	BESONDERHEDE	R
15	Debietorder: Micro Versekeraars*	1 125
	Debietorder: Micro Versekeraars*	1 125
16	Onbetaalde tjek (debiteur, B Marais)	1 200
25	M Malan (EFO deur huurder)	2 800
30	Rente-inkomste	130
30	Diensgelde	175

*Versekering het foutiewelik twee keer verskyn. Dit sal volgende maand reggestel word.

E. Bankstaatsaldo op 30 Junie 2019: ...?

VRAAG 3: VOORRAADWAARDASIE**(45 punte; 25 minute)**

George Grande is die meerderheidsaandeelhouer en HUB van Grande Bpk. Die maatskappy verskaf kabinette en lampe aan hotelle.

Die periodieke stelsel word gebruik. Die jaareinde is 30 September 2019.

GEVRA:**KABINETTE**

- 3.1 Bereken die waarde van die eindvoorraad vir kabinette op 30 September 2019 deur die eerste-in-eerste-uit-metode te gebruik. (6)
- 3.2 Die maatskappy het in 2019 besluit om die teikenmark uit te brei en om handelskortings toe te staan om verkope te verhoog.
- 3.2.1 Bereken die % winsopslag wat in 2019 behaal is. (4)
- 3.2.2 Verskaf TWEE punte (met syfers) om te bewys dat hierdie besluit die doelwitte behaal het. (4)
- 3.2.3 Die HUB voel dat hierdie besluit ook die maatskappy negatief beïnvloed het.
- Verskaf TWEE punte (met syfers) wat sy opinie staaf. (4)
 - Gee die direkteure raad om hierdie probleem op te los. Verduidelik TWEE punte. (2)

LAMPE

- 3.3 Bereken die voorraadhouingsperiode vir lampe (gebruik eindvoorraad). (3)
- 3.4 George is bekommerd oor die beheer van die lampe. 'n Ondersoek het getoon dat die stoorbestuurder lampe sonder dokumentasie aan plaaslike koshuise verskaf het.
- Bereken die getal lampe wat vermis word. (5)
 - Gee TWEE voorstelle om hierdie probleem op te los. (4)

TELEVISIESTELLE

- 3.5 Terwyl George gedurende April 2019 in die hospitaal was, het Bruce Swann (die hoof- finansiële beampte) besluit om televisiestelle by hulle produkreeks in te sluit. Hy kon grootmaatkortings op twee TV-stelmodelle, naamlik LYN en KYA, by Roseway kry.
- Bereken die waarde van die eindvoorraad van TV-stelle op 30 September 2019 deur die spesifieke identifisiemetode te gebruik. (7)
- 3.6 'n Werknemer van Roseway het George ingelig dat Bruce 'n 10%-'kommissie' by Roseway ontvang het vir die koop van oortollige voorraad. George wil dit op die volgende raadsvergadering bespreek.
- Verduidelik DRIE verskillende kwellings wat George oor hierdie probleem sal hê. (6)

INLIGTING:**A. Voorraadrekords van kabinette en lampe:**

	KABINETTE			LAMPE	
	EENHEDE	EENHEIDS- PRYS	TOTAAL	EENHEDE	TOTAAL
Voorraadsaldo's					
1 Okt. 2018	370	R800	R296 000	600	R108 000
30 Sep. 2019	280		?	265	R59 625
Aankope: 2019					
Januarie	800	R920	R736 000	1 200	R240 000
April	1 200	R990	R1 188 000	1 800	R432 000
Julie	250	R1 100	R275 000	800	R210 000
Totaal	2 250		R2 199 000	3 800	R882 000
Terugsendings	20	R1 100			
Verkope				3 675	
Koste van verkope					R930 375

B. Inligting met betrekking tot kabinette:

	2019	2018
Verkope	R3 480 000	R3 375 000
Koste van verkope	R2 170 500	R1 950 000
Eenhede verkoop	2 320	2 500
Verkoopprys per eenheid	R1 500	R1 400
% winsopslag behaal	?	73%
Klante op rekord	37	26

C. Voorraadrekords van televisiestelle:

	MODELLE	EENHEDE	EENHEIDS- PRYS	TOTAAL
Aankope				
Mei 2019	LYN	800	R6 000	R4 800 000
	KYA	950	R7 200	R6 840 000
Julie 2019	LYN	500	R6 000	R3 000 000
	KYA	500	R7 200	R3 600 000
TOTAAL		2 750		R18 240 000
Verkope				
	LYN	430	R8 400	R3 612 000
	KYA	540	R10 080	R5 443 200

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 4: BALANSTAAT EN OUDITVERSLAG**(70 punte; 45 minute)**

- 4.1 Kies 'n verduideliking in KOLOM B wat by die term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A–E) langs die vraagnommers (4.1.1 tot 4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
4.1.1 Interne ouditeur	A deur aandeelhouers aangestel om 'n maatskappy te bestuur
4.1.2 Memorandum van inkorporasie (MVI)	B die liggaam verantwoordelik vir registrasie van alle maatskappye
4.1.3 Beperkte aanspreeklikheid	C deur 'n maatskappy in diens geneem om goeie interne kontroleprosedures te verseker
4.1.4 Direkteur	D dui aan dat 'n maatskappy 'n regspersoonlikheid van sy eie het
4.1.5 Kommissie vir Maatskappye en Intellektuele Eiendom (KMIE/'CIPC')	E die dokument wat die reëls en prosedures van 'n maatskappy daarstel

(5 x 1) (5)

4.2 **VISIV BPK.**

Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2019 geëindig.

GEVRA:

4.2.1 Bereken:

- Bedrae vir **(i)** en **(ii)** in die Vastebateregister (5)
- Wins/Verlies op verkoop van bate (2)
- Vaste bates drawaarde op 28 Februarie 2019 (4)

4.2.2 Bereken die korrekte netto wins **na belasting** vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019. Dui (+) vir toename en (–) vir afname aan. (9)

4.2.3 Verwys na Inligting A–H. Stel die volgende op 28 Februarie 2019 op.

- Behoue-inkomste-nota (9)
- Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat) (27)

LET WEL: Toon bewerkings. Sekere syfers word in die ANTWOORDEBOEK verskaf.

INLIGTING:**A. Vaste bates:**

'n Afleweringsvoertuig is op 31 Oktober 2018 verkoop, maar geen inskrywings is gemaak om hierdie transaksie te boekstaaf nie.

Besonderhede van voertuig wat verkoop is:

Afleweringsvoertuig X43			
Datum aangekoop: 1 Maart 2016			
Datum verkoop: 31 Oktober 2018		Verkoop vir: R195 000 (kontant)	
Waardeverminderingkoers: 25% p.j. (verminderdesaldo-metode)			
	KOSPRYS	WAARDE-VERMINDERING	DRA-WAARDE
28 Februarie 2017	R400 000	R100 000	R300 000
28 Februarie 2018		75 000	225 000
31 Oktober 2018		(i)	(ii)

B. Lys van saldo's/totale op 28 Februarie 2019 (voordat al die aansuiwerings hieronder in berekening gebring is):

Gewone aandelekapitaal	R8 152 000
Behoue inkomste (1 Maart 2018)	865 300
Verbandlening: Prati Bank	1 758 000
Vaste bates (drawaarde)	10 190 000
Vaste deposito: Prati Bank (balanseersyfer)	?
Handelsvoorraad	1 102 000
Netto handelsdebiteure	1 090 000
Bank (gunstig)	?
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	155 000
Krediteurekontrole	1 906 800

C. Netto wins voor belasting, R822 700, is bereken voordat die volgende regstellings gemaak is:

- Voorsiening vir oninbare skulde moet met R65 000 verhoog word.
- R9 800 van 'n advertensiekontrak is op die volgende finansiële jaar van toepassing.
- 'n Huurder het huur van R334 000 vir die tydperk 1 Maart 2018 tot 31 Maart 2019 betaal. Huur is vanaf 1 Januarie 2019 met R3 000 per maand verhoog.
- Waardevermindering en wins/verlies op die voertuig verkoop moet geboekstaaf word.
- 'n Verdere R43 000 is vir inkomstebelasting verskuldig.

D. Gewone aandele:

DATUM	BESONDERHEDE
1 Maart 2018	2 000 000 aandele uitgereik; totale boekwaarde R7 600 000
31 Mei 2018	360 000 aandele teen R4,10 elk teruggekoop
1 Oktober 2018	800 000 nuwe aandele uitgereik
28 Februarie 2019	2 440 000 aandele uitgereik

E. Dividende:

- Interim/Tussentydse dividende is in September 2018 betaal, R295 200.
- Finale dividende van 20c per aandeel is op 28 Februarie 2019 verklaar.

F. 'n Krediteur met 'n debietsaldo van R7 600 moet na die Debiteure-grootboek oorgedra word.

G. 'n Tjek vir R75 000, 30 April 2019 gedateer, is in Februarie aan 'n verskaffer uitgereik.

H. Nadat alle aansuiwerings verwerk is:

- Die bedryfsverhouding is 0,8 : 1.
- Die bedryfslaste is R2 900 000 in totaal.
- Die huidige deel van die lening is die balanseersyfer.

4.3 OUDITVERSLAG VIR JAAREINDE 28 FEBRUARIE 2019

Die finansiële state van Visiv Bpk. (sien VRAAG 4.2.3) is geoudit. Jy word voorsien van uittreksels uit die ouditverslag.

Uittreksels uit die ouditverslag:

Basis vir ouditverslag	
Punt 1	Ons kon nie genoeg ouditbewyse bekom om die bedrae te staaf wat vir sekere inkomstes en uitgawes verskaf is nie ...
Punt 2	Verder is die terugkoop van aandele op 31 Mei 2018 nie volgens bepalings van die Maatskappywet, 1973 (Wet 61 van 1973) nie, aangesien die likiditeit van die maatskappy in gedrang is ...
Mening	
Punt 3	As gevolg van die belangrikheid van die sake hierbo beskryf, kan ons nie 'n mening uitspreek nie ...

GEVRA:

4.3.1 Verwys na Punt 3.

Watter soort ouditverslag het die maatskappy ontvang? (1)

4.3.2 Verwys na Punt 1.

Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure met betrekking tot hierdie probleem sou benodig. (2)

4.3.3 Verwys na Punt 2.

- Buiten die bedryfsverhouding, identifiseer en bereken EEN ander finansiële aanwyser wat die ouditeure kon gebruik het om op hierdie mening te besluit. (4)
- Verduidelik wat die direkteure sou kon doen om hierdie mening deur die ouditeure te voorkom. Verskaf TWEE punte. (2)

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 5: KONTANTVLOEISTAAT EN VERTOLKING (75 punte; 45 minute)

- 5.1 Drie finansiële state word as opsies gegee waarin elk van die volgende items sal verskyn. Kies die finansiële staat en skryf slegs die letter (A–C) langs die vraagnommers (5.1.1 tot 5.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 5.1.5 D.

A	Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat)
B	Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat)
C	Kontantvloeistaat

- 5.1.1 Wins met verkoop van 'n vaste bate
- 5.1.2 Bedrag verskuldig aan aandeelhouders vir finale dividende betaalbaar
- 5.1.3 Totale bedrag gespandeer op die terugkoop van aandele
- 5.1.4 Totale inkomstebelastingbedrag vir die huidige finansiële jaar (4 x 1) (4)

5.2 SUNSET BPK.

Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2019 geëindig.

GEVRA:

- 5.2.1 Bereken die volgende syfers vir die 2019-kontantvloeistaat:
- Inkomstebelasting betaal (4)
 - Dividende betaal (4)
 - Opbrengs uit aandele uitgereik (6)
 - Vaste bates aangekoop (5)
- 5.2.2 Bereken finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:
- % bedryfswins op verkope (4)
 - Netto batewaarde per aandeel (4)
 - Skuld-ekwiteit-verhouding (4)

INLIGTING VIR SUNSET BPK.:**A. Inligting uit Inkomstestaat op 28 Februarie 2019:**

Verkope	R8 725 000
Bruto wins	3 525 000
Waardevermindering	408 000
Bedryfswins	2 033 900
Rente-uitgawe	441 000
Inkomstebelasting	477 900
Netto wins na belasting	1 138 000

B. Inligting uit Balansstaat op 28 Februarie:

	2019	2018
Vaste bates (drawaarde)*	R11 835 100	R10 658 000
SAID: Inkomstebelasting	18 000 Kt	63 000 Dt
Aandeehouersbelang	8 625 000	10 065 000
Gewone aandelekapitaal	7 724 000	9 300 000
Lening: Funza Bank	3 500 000	2 800 000
Aandeehouers vir dividende	372 000	195 000

***LET WEL:** Vaste bates is teen drawaarde verkoop, R490 000.

C. Aandelekapitaal en dividende:

AANDELEKAPITAAL		GETAL AANDELE	BESONDERHEDE VAN AANDELE
2018	1 Maart	1 500 000	Uitgereik teen R6,20 per aandeel
	30 April	300 000	Teruggekoop teen R6,90 per aandeel
2019	1 Januarie	40 000	Nuwe aandele uitgereik
	28 Februarie	1 240 000	Uitgereik

DIVIDENDE			DIVIDENDE PER AANDEEL
Finaal	2 Maart 2018	Betaal	13 sent
Interim	31 Augustus 2018	Betaal	35 sent
Finaal	28 Februarie 2019	Verklaar	30 sent

5.3 HORIZON BPK. en OPTIMA BPK.

Verwys na Inligting D tot F.

Mike Mbele besit aandele en is 'n direkteur in beide hierdie maatskappye.

Hy het onlangs 'n verdere R420 000 in elke maatskappy belê deur aandele soos volg teen markwaarde op die JSE te koop:

HORIZON BPK.	OPTIMA BPK.
R8,40	R4,00

GEVRA:

LET WEL: Verskaf in ELKE geval hieronder syfers, finansiële aanwysers of berekeninge om jou kommentaar en verduidelikings te ondersteun.

5.3.1 Aankoop van aandele:

- Verduidelik hoekom direkteure in die prys van hulle maatskappye se aandele op die JSE moet belangstel. (2)
- Bereken die aantal bykomende aandele in Horizon Bpk. wat Mike in 2019 op die JSE kon koop. (3)
- Lewer kommentaar op die prys wat Mike vir hierdie aandele betaal het en gee TWEE redes waarom hy moontlik tevrede was om hierdie prys te betaal. (6)

5.3.2 Dividende en verdienste:

- Verduidelik jou mening oor watter maatskappy die beste dividenduitbetalingsbeleid het. (6)
- Vergelyk en lewer kommentaar op die % opbrengs op eienaarsbelang wat deur ELKE maatskappy verdien is. (4)
- Mike voel dat die verdienste per aandeel (VPA) van Optima Bpk. aansienlik beter as dié van Horizon Bpk. is. Verduidelik waarom hy so voel. (5)

5.3.3 Verwys na die Kontantvloeistate.

Die swak ekonomie het 'n groter negatiewe uitwerking op Horizon Bpk. as op Optima Bpk. gehad.

- Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van **Horizon Bpk.** geneem is in reaksie op die stand van die ekonomie en hoe hierdie besluite die maatskappy in die toekoms sal beïnvloed. (6)
- Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van **Optima Bpk.** geneem is wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en lewer kommentaar. (8)

D. Aandeelhouning van Mike Mbele in twee maatskappye:

	HORIZON BPK.	OPTIMA BPK.
Getal aandele in 2017 gekoop	580 000 aandele	1 430 000 aandele
Totale aandele deur elke maatskappy uitgereik	1 240 000 aandele	2 600 000 aandele
Addisionele aandele deur Mike gekoop	?	105 000 aandele
Mike se % aandeelhouning voor aankoop van addisionele aandele	46,8%	55,0%

E. Finansiële aanwysers en bykomende inligting op 28 Februarie 2019:

	HORIZON BPK.	OPTIMA BPK.
Verdienste per aandeel (VPA)	97 sent	83 sent
Dividende per aandeel (DPA)	65 sent	80 sent
Skuld-ekwiteit-verhouding	0,1 : 1	0,7 : 1
% opbrengs op gemiddelde belang	6,2%	18,2%
% opbrengs op gemiddelde kapitaal aangewend	9,4%	15,1%
Netto batewaarde (NBW)	750 sent	445 sent
Bykomende inligting:		
Rentekoers op lenings	12,0%	12,0%
Rente op beleggings	6,5%	6,5%

F. Uittreksel uit Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:

	HORIZON BPK.	OPTIMA BPK.
Kontantvloei uit beleggings- aktiwiteite	R2 700 000	(R2 730 000)
Aankoop van vaste bates	0	(1 580 000)
Verkoop van vaste bates	1 800 000	0
Verandering in belegging	900 000	(1 150 000)
Kontantvloei uit finansierings- aktiwiteite	(2 670 000)	4 000 000
Opbrengs van nuwe aandele uitgereik	0	200 000
Aandele teruggekoop	(1 070 000)	0
Kontantgevolge van langtermynlening	(1 600 000)	3 800 000

VRAAG 6: BEGROTING**(40 punte; 25 minute)**

Die finansiële jaareinde van Carpets Galore (Edms.) Bpk. is 31 Oktober 2019. Thembi Tsomi is die alleenaandeelhouer en direkteur.

6.1 Dui bedrae in die toepaslike blokkies aan vir die Kontantbegroting en Geprojekteerde Inkomstestaat vir drie maande geëindig 31 Januarie 2020.

- 'n Drukker wat R40 800 kos, sal op 30 November 2019 kontant aangekoop word. Waardevermindering sal R680 per maand wees.
- R48 000 sal op 1 Januarie 2020 vir 'n 12 maande-versekeringskontrak betaal word.
- 'n Lening van R100 000 sal op 31 Desember 2019 vanaf Viva Bank ontvang word. Dit sal in gelyke paaiemente oor 20 maande betaal word, met aanvang 31 Januarie 2020. Rente teen 12% p.j. word maandeliks betaal en word nie gekapitaliseer nie.

(11)

6.2 **Verwys na Inligting A: Debiteure-invorderingskedule.**

Thembi is besig om vooruitskattings voor te berei vir die tydperk wat op 1 November 2019 begin. Thembi staan nie korting vir vroeë betaling toe nie.

Bereken die % debiteure:

- Wat hulle rekeninge vereffen in die 2de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg (3)
- Wat aan die einde van die 3de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg, as oninbaar afgeskryf word (4)

6.3 **Verwys na Inligting B: Geprojekteerde Inkomstestaat vir September en Oktober.**

6.3.1 Kantoorwerkers is ongelukkig oor die verhoging wat Thembi hulle op 1 Oktober 2019 gegee het. Verduidelik wat sy aan hulle moet sê. Verskaf TWEE punte. Haal syfers of 'n berekening aan. (6)

6.3.2 Thembi betaal haar seun, Jacob, om matte by klante af te lewer en te installeer. Sy begroot R2,80 per meter hiervoor. Lewer kommentaar op die beheer van hierdie uitgawe. Haal syfers of 'n berekening aan. (4)

6.3.3 'n Nuwe mededinger het op 1 September 2019 in die omgewing begin handel dryf.

- Verskaf syfers om die impak op verkope in September te illustreer. (2)
- Verduidelik DRIE besluite wat Thembi in Oktober geneem het in reaksie op die nuwe mededinger. Haal syfers of 'n berekening aan. (6)

- 6.3.4 Voorraad wat verkoop word, word in dieselfde maand vervang. 50% van die voorraad word op krediet gekoop. Krediteure word in die maand wat volg op die aankopemaand betaal om 'n 5%-korting te ontvang.

Bereken die **werklike** bedrag betaalbaar aan krediteure in November 2019.

(4)

INLIGTING:**A. Debiteure-invorderingskedule vir die tydperk geëindig 31 Januarie 2020:**

	KREDIET- VERKOPE	INVORDERINGS		
		NOV. 2019	DES. 2019	JAN. 2020
Augustus	R80 000	R17 600		
September	90 000	67 500	R19 800	
Oktober	100 000		75 000	R22 000
November	120 000			90 000
			R94 800	R112 000

B. Inligting uit die Geprojekteerde Inkomstestaat geïdentifiseer:

	SEPTEMBER 2019		OKTOBER 2019	
	Geprojekteer	Werklik	Geprojekteer	Werklik
Meter verkoop	5 000 m	3 800 m	5 000 m	6 000 m
Verkoopprys per meter	R100	R100	R100	R88
Kosprijs per meter	R60	R60	R60	R60
Verkope: kontant	R400 000	R310 000	R400 000	R132 000
: krediet	90 000	70 000	100 000	396 000
Totale verkope	490 000	380 000	500 000	528 000
Koste van verkope	(300 000)	(228 000)	(300 000)	(360 000)
Bruto wins	190 000	152 000	200 000	168 000
Direkteursfooie	50 000	50 000	50 000	40 000
Lone: Kantoorwerkers	9 200	9 200	9 200	11 040
Salaris: Verkoopspersoon	20 000	20 000	20 000	0
Kommissie: Verkoopspersoon	0	0	0	52 800
Advertensies	5 000	5 000	5 000	5 000
Verpakkingsmateriaal	2 500	1 900	2 500	2 550
Aflewering en installasie van matte	14 000	14 000	14 000	16 800
Personeelopleiding	15 000	0	15 000	40 000

40

TOTAAL: 300

PLAKKER

SENTRUMNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--

EKSAMENNUMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT
REKENINGKUNDE
GRAAD 12
NOVEMBER 2019

SPESIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	PUNTE	PARAAF	MOD.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
TOTAAL			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	
	1.1.2	
	1.1.3	

3

1.2 LESSENAARFABRIEK

1.2.1	Fabrieksbokoste-nota	
	Indirekte arbeid	R 296 500
	Waardevermindering van fabrieksaanleg	166 000

8

1.2.2	Bereken die totale koste van produksie van klaarprodukte.	
	Bewerkings	Antwoord

5

1.2.3	Sihle wil 'n bykomende 1 500 lessenaars vervaardig. Bereken die bykomende wins wat hy kan verwag.	
	Bewerkings	Antwoord

4

1.3 STOELFABRIEK

1.3.1 **Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2019 te bevestig.**

Bewerkings	Antwoord

4

1.3.2 **Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat bereik is. Haal syfers aan.**

--

4

1.3.3 **Sihle voel dat die houtgrondstof nie goed beheer is nie. Verskaf 'n berekening om sy mening te staaf.**

--

Identifiseer TWEE moontlike oorsake van hierdie probleem. Verskaf 'n oplossing vir ELK.

	MOONTLIKE OORSAKE	OPLOSSING VIR ELK
Oorsaak 1		
Oorsaak 2		

4

4

1.3.4 **Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELK.**

	REDES	OPLOSSING VIR ELK
Rede 1		
Rede 2		

4

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 2

2.1.1 **Noem DRIE voordele van EFO's.**

Voordeel 1	
Voordeel 2	
Voordeel 3	

3

2.1.2 **Janet, die boekhouer, het die taak gekry om alle EFO's te verwerk en te beheer.**

Verduidelik TWEE redes waarom die interne ouditeur hieroor bekommerd is.

Rede 1	
Rede 2	

4

2.2 **Toon veranderinge in die Kontantjoernale vir Junie 2019.**

KONTANTONTVANGSTE- JOERNAAL	Voorlopige totale	KONTANTBETALINGS- JOERNAAL
27 470		32 400
	TOTALE	

11

2.3 **Bereken: Bankrekeningsaldo**

Bewerkings	Antwoord

4

VRAAG 3**KABINETTE**

3.1	Bereken die waarde van die eindvoorraad deur die EIEU-metode te gebruik.			
	Bewerkings	Antwoord		
		<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">6</td></tr> </table>		6
6				
3.2.1	Bereken die % winsopslag wat in 2019 behaal is.			
	Bewerkings	Antwoord		
		<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td></tr> </table>		4
4				
3.2.2	Verskaf TWEE punte (met syfers) om te bewys dat hierdie besluit die doelwitte behaal het.			
	Punt 1			
	Punt 2			
		<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td></tr> </table>		4
4				
3.2.3	Die HUB voel dat hierdie besluit ook die maatskappy negatief beïnvloed het.			
	Verskaf TWEE punte (met syfers) wat sy opinie staaf.			
	Punt 1			
	Punt 2			
		<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td></tr> </table>		4
4				
	Gee die direkteure raad om hierdie probleem op te los. Verduidelik TWEE punte.			
	Punt 1			
	Punt 2			
		<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
2				

LAMPE

3.3	Bereken die voorraadhoudingsperiode vir lampe (gebruik eindvoorraad).		<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td>3</td></tr> </table>		3
	3				
Bewerkings	Antwoord				

3.4	Bereken die getal lampe wat vermis word.		<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td>5</td></tr> </table>		5
	5				
Bewerkings	Antwoord				
Gee TWEE voorstelle om hierdie probleem op te los.			<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td>4</td></tr> </table>		4
4					
Voorstel 1					
Voorstel 2					

TELEVISIESTELLE

3.5	Bereken die waarde van die eindvoorraad van TV-stelle op 30 September 2019 deur die spesifieke identifiasiemetode te gebruik.		<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td>7</td></tr> </table>		7
	7				
Bewerkings	Antwoord				

3.6	Verduidelik DRIE verskillende kwellings wat George oor hierdie probleem sal hê.		<table border="1"> <tr><td> </td></tr> <tr><td>6</td></tr> </table>		6
	6				
	Kwelling 1				
Kwelling 2					
Kwelling 3					

TOTALE PUNTE
45

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 4

4.1

4.1.1	
4.1.2	
4.1.3	
4.1.4	
4.1.5	

5

4.2 **VISIV BPK.**

4.2.1

(i) Bereken: Waardevermindering vir die huidige jaar	
Bewerkings	Antwoord
(ii) Bereken: Drawaarde van voertuie verkoop	
Bewerkings	Antwoord
Bereken: Wins/Verlies op verkoop van bate	
Bewerkings	Antwoord
Bereken: Vaste bates drawaarde op 28 Februarie 2019	
Bewerkings	Antwoord

5

2

4

4.2.2 **Bereken die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019. Dui (+) vir toename en (–) vir afname aan.**

Bewerkings	Antwoord
Foutiewe netto wins voor belasting	822 700
Korrekte netto wins na belasting	

9

4.2.3 **BEHOUE-INKOMSTE-NOTA:**

Saldo aan begin	865 300
Gewone aandeledividende	
Saldo aan einde	

9

VISIV BPK. STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (BALANSSTAAT) OP 28 FEBRUARIE 2019	
BATES	
Niebedryfsbates	
Vaste/Tasbare bates	
Vaste deposito	
Bedryfsbates	
Voorrade	1 102 000
Kontant en kontantekwivalente	
TOTALE BATES	
EKWITEIT EN LASTE	
Gewone aandeelhoudersbelang	
Gewone aandeelkapitaal	8 152 000
Niebedryfslaste	
Bedryfslaste	2 900 000
Korttermyndeel van lening	
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	

4.3 OUDITVERSLAG

4.3.1	Watter soort ouditverslag het die maatskappy ontvang?	
		1

4.3.2	Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure met betrekking tot hierdie probleem sou benodig.	
	Voorbeeld 1	
	Voorbeeld 2	2

4.3.3	Buiten die bedryfsverhouding, identifiseer en bereken EEN ander finansiële aanwyser wat die ouditeure kon gebruik het om op hierdie mening te besluit.	
	Identifiseer EEN ander finansiële aanwyser:	
	Bereken die finansiële aanwyser:	
		4
	Verduidelik wat die direkteure sou kon doen om hierdie mening deur die ouditeure te voorkom. Verskaf TWEE punte.	
	Punt 1	
	Punt 2	2

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5

5.1	5.1.1	
	5.1.2	
	5.1.3	
	5.1.4	

4

5.2 SUNSET BPK.

5.2.1	Bereken: Inkomstebelasting betaal	
	Bewerkings	Antwoord
		4
	Bereken: Dividende betaal	
	Bewerkings	Antwoord
		4
	Bereken: Opbrengs uit aandele uitgereik	
	Bewerkings	Antwoord
		6
	Bereken: Vaste bates aangekoop	
	Bewerkings	Antwoord
		5

5.2.2 Bereken finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:

	% bedryfswins op verkope	
	Bewerkings	Antwoord
		4
	Netto batewaarde per aandeel	
	Bewerkings	Antwoord
		4
	Skuld-ekwiteit-verhouding	
	Bewerkings	Antwoord
		4

5.3 HORIZON BPK. en OPTIMA BPK.

5.3.1 Verduidelik hoekom direkteure in die prys van hulle maatskappy se aandele op die JSE moet belangstel.

--

2

Bereken die aantal bykomende aandele in Horizon Bpk. wat Mike in 2019 op die JSE kon koop.

Bewerkings	Antwoord

3

Lewer kommentaar op die prys wat Mike vir hierdie aandele betaal het en gee TWEE redes waarom hy moontlik tevrede was om hierdie prys te betaal.

Kommentaar (met syfers):

Rede 1 :

Rede 2:

6

5.3.2 Verduidelik jou mening oor watter maatskappy die beste dividenduitbetalingsbeleid het. Haal syfers aan.

--

6

Vergelyk en lewer kommentaar op die % opbrengs op eienaarsbelang wat deur ELKE maatskappy verdien is. Haal syfers aan.

--

4

Mike voel dat die verdienste per aandeel (VPA) van Optima Bpk. aansienlik beter as dié van Horizon Bpk. is. Verduidelik waarom hy so voel. Haal syfers of berekeninge aan.

5

5.3.3

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Horizon Bpk. geneem is in reaksie op die stand van die ekonomie en hoe hierdie besluite die maatskappy in die toekoms sal beïnvloed.

Besluit 1 (met syfers):

Besluit 2 (met syfers):

Invloed op Horizon Bpk. in die toekoms:

6

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Optima Bpk. geneem is wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en lewer kommentaar.

Besluit 1 (met syfers):

Besluit 2 (met syfers):

Haal TWEE finansiële aanwysers aan wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed en lewer kommentaar.

8

TOTALE PUNTE
75

VRAAG 6

6.1

	KONTANTBEGROTING			GEPROJEKTEERDE INKOMSTESTAAT		
	Nov. 2019	Des. 2019	Jan. 2020	Nov. 2019	Des. 2019	Jan. 2020
Drukker gekoop						
Waardevermindering						
Versekering						
Lening ontvang						
Leningterugbetaling						
Rente						
						11

6.2

<p>Thembi is besig om vooruitskattings voor te berei vir die tydperk wat op 1 November 2019 begin. Thembi staan nie korting vir vroeë betaling toe nie.</p> <p>Bereken die % debiteure wat hulle rekeninge vereffen in die 2de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg.</p>	
Bewerkings	Antwoord
	3
<p>Bereken die % debiteure wat aan die einde van die 3de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg, as oninbaar afgeskryf word.</p>	
Bewerkings	Antwoord
	4

6.3.1

<p>Kantoorwerkers is ongelukkig oor die verhoging wat Thembi hulle op 1 Oktober 2019 gegee het. Verduidelik wat sy aan hulle moet sê. Verskaf TWEE punte. Haal syfers of 'n berekening aan.</p>		
	Verduidelikings	Syfers/Berekeninge
Punt 1		
Punt 2		
		6

6.3.2 Thembi betaal haar seun, Jacob, om matte by klante af te lewer en te installeer. Sy begroot R2,80 per meter hiervoor.
Lewer kommentaar op die beheer van hierdie uitgawe. Haal syfers of 'n berekening aan.

--

4

6.3.3 'n Nuwe mededinger het op 1 September 2019 in die omgewing begin handel dryf.
Verskaf syfers om die impak op verkope in September te illustreer.

--

2

Verduidelik DRIE besluite wat Thembi in Oktober geneem het in reaksie op die nuwe mededinger. Haal syfers of 'n berekening aan.

	Verduideliking (met syfers)
Besluit 1	
Besluit 2	
Besluit 3	

6

6.3.4 Bereken die werklike bedrag betaalbaar aan krediteure in November 2019.

Bewerkings	Antwoord

4

TOTALE PUNTE
40

TOTAAL: 300

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metode punt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
11. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n .
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	Onwaar ✓
	1.1.2	Waar ✓
	1.1.3	Waar ✓

3

1.2 LESSENAARFABRIEK

1.2.1	Fabrieksbokoste-nota	
	Indirekte arbeid	R 296 500
	Waardevermindering van fabrieksaanleg	166 000
	Water en elektrisiteit (248 000 + 18 000) x 80% of -53 200 198 400 + 14 400	212 800 ✓ ☒ *
	Fabriekshuur (345 600 x 810/1080) of -86 400	259 200 ✓ ☒ *
	Versekering (12 600 x 75/25) of x 3 of 50 400 – 12 600	37 800 ✓ ☒ *
	Fabriek diverse uitgawes	107 700 ✓
	-1 (vreemde item) advertensie * Een deel korrek	1 080 000 ✓ ☒ *

8

1.2.2	Bereken die totale koste van produksie van klaarprodukte.	
	Bewerkings	Antwoord
	$3\ 060\ 000 + 1\ 440\ 000 + 1\ 080\ 000$ <p style="font-size: small;"> 9 000 x 160 twee of geen punte OF eenhede DMK/e DAK/e FBK/e 9 000 x (340 + 160 + 120) </p> <p style="font-size: x-small;"> ✓ ✓✓ ☒ sien 1.2.1 620 drie punte drie punte een punt een punt een punt een metode punt </p>	R5 580 000 ☒ een deel korrek

5

1.2.3	Sihle wil 'n bykomende 1 500 lessenaars vervaardig. Bereken die bykomende wins wat hy kan verwag.	
	Bewerkings	Antwoord
	Ekstra eenhede x bydrae per eenheid $1\ 500 \checkmark \times 170 \checkmark \checkmark$ <p style="font-size: x-small;">750 een punt – 580 een punt (340 + 160 + 80)</p>	Korrekte bewerking & een deel korrek ☒ R255 000

4

1.3 **STOELFABRIEK**

1.3.1 **Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2019 te bevestig.**

Bewerkings	Antwoord
16 000 x 96 of 1 536 000 twee punte $1\ 216\ 000 \checkmark + 320\ 000 \checkmark$ $390 \checkmark - 305 \checkmark$ 85 twee punte OF: verkope VK VasteK $7\ 047\ 690 - 5\ 511\ 655 - 1\ 536\ 000 = 35$ of 0 een punt elk	4

1.3.2 **Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat bereik is. Haal syfers aan.** *As verskille getoon word vir syfers dan is dit gelyk aan twee punte*

Kommentaar op: GBP ✓ Syfers ✓ Kommentaar op produksie ✓ Syfers ✓
 Antwoorde vir vier punte:

- Produseer 16 000 eenhede; maar GBP 18 071 (sien 1.3.1) so maak verlies
- Produseer 2017 minder as GBP so sal verlies maak
- Produksie verhoog van 15 000 tot 16 000 eenhede (met 1 000) en GBP verhoog van 12 400 tot 18 071 eenhede (met 5 671)
- In 2018 het hulle 'n wins op 2 600 eenhede

1.3.3 **Sihe voel dat die houtgrondstof nie goed beheer is nie. Verskaf 'n berekening**

METER	Werklik uitgereik : 22 000m ✓ Begroot: 16 000 ✓ x 1,2 ✓ = 19 200m ✓ OF: Vermorsing = 2 800m vier punte <i>Kies een lyn</i>
OF: EENHEDE	Verwagte: 22 000 een punt /1,2 een punt =18 334 een punt werklik: 16 een punt OF 2 334 minder stoele gemaak vier punte <i>Kies een lyn</i>
OF: TOTALE KOSTE	22 000 een punt x 120 16 000 een punt x 1,2 een punt x 120 een punt Verwagte: = R2 640 000 Werklik = R2 304 000 OF Ekstra koste= R336 000 vier punte <i>Kies een lyn</i>
OF: EENHK	Expected: 1,2 een punt x R120 een punt = R144 een punt Actual= R165 een punt OF Ekstra eenh koste = R21 per unit extra vier punte <i>Kies een lyn</i>
OF: % PROD	DMK vermeerder met 33% (R165 –R124; 41÷124) twee punte Eenhede geproduseerr verhoog met 7% (1 000 ÷ 15 000) twee punte

Identifiseer TWEE moontlike oorsake van hierdie probleem. Verskaf 'n oplossing vir ELK.

	MOONTLIKE OORSAKE	OPLOSSING VIR ELK
✓ ✓ Twee geldige & verskillende oorsake met oplossings ✓ ✓	Vermorsing /ongeskoolde werkers	Lei werkers op; hou gereeld toesis/ Gebruik tegnologie (stensil/template)
	Skade (vuur/water)	Versterk stoorplek/ kontroleer aflewering
	Diefstal van hout	Interne kontrole/voorraadopname/toesis/ koop in kleiner hoeveelhede/kameras
	Swak kwaliteit hout	Ondersoek ander verskaffers/kontroleer aflewering

1.3.4 **Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELK.**

	REDES ✓ ✓	OPLOSSING VIR ELK ✓ ✓
✓ ✓ Twee geldige & verskillende oorsake met oplossings ✓ ✓	Beurtkrag	Kragopwekker of solar
	Werker ontevrede/Proteste	Kommunikeer met vakbonde
	Inflasie/loonverhoging/ Bonus	Verbeter produktiwiteit
	Oortyd	Beperk oortyd/meer werkers (vermy oortyd)
	Onbevoegde (stadige werkers)	Betaal per eenheid geproduseer / verbeter moniteringsprosedure/opleiding programme

TOTALE PUNTE 40

VRAAG 2

2.1.1 Noem DRIE voordele van EFO's.

✓ ✓ ✓ DRIE verskillende en geldige voordele	Minder bedrog
	Gerieflik en maklik om te gebruik
	Dit kan van die onderneming gedoen word; nie beperk tot kantoorure/ bespaar tyd
	Betalings/ontvangste is dadelik/rekening is dadelik opgedateer/ geen lang toue om te hanteer nie
	Goedkoper bankkoste

3

2.1.2 Janet, die boekhouer, het die taak gekry om alle EFO's te verwerk en te beheer.

Verduidelik TWEE redes waarom die interne ouditeur hieroor bekommerd was. Deelpunte vir onduidelike antwoorde

✓✓ ✓✓ TWEE verskillende en geldige redes	Te veel verwante werk verwante funksies/geen verdeling van pligte (geen kontrole en beheer)/ Moontlike bedrog
	Sy kan nalatig in haar werk wees
	Gebrek aan toesighouding kan misbruik lei/ betalings nie betyds gemaak
	As Janet afwesig is, is daar geen kontinuïteit nie.

4

2.2 Toon verandering in die totale van die Kontantjoernale vir Junie 2019.

KONTANTONTVANGSTE- JOERNAAL		KONTANTBETALINGS- JOERNAAL
27 530	Voorlopige totale Vir een punt; of R 1125 in KOJ & R1 125 X 2 in KBJ Twee punte of 0 7 950 KOJ een punt 5 250 in KBJ een punt	32 400
-1 as 1 125 hier getoon word en slegs een keer in KBJ		1 125 ✓
1 500 ✓✓		
1 400 ✓✓		1 200 ✓
(7 950 – 5250) 2 700 ✓✓		
2 800 ✓		175 ✓
130 ✓		
36 000	TOTALE	34 00

-1Vreemdeof ekstra items maks -1 bv 9 500

11

2.3 Bereken: Bankrekeningsaldo

Bewerkings	Antwoord
9 200 + 36 000 – 34 900 ✓ ☒ ☒ sien 2.2 sien 2.2	10 300 ☒ een deel korrek

4

2.4 **BANKVERSOENINGSTAAT OP 30 JUNIE 2019**

	DEBIET	KREDIET
Kt Saldo per bankstaat	Balansseersyfer Kan Dt of Kt	12 550 ☒
Kt Uitstaande deposito's		9 675 ✓
Kt Foutiewe inskrywing		1 125 ✓
Dt Uitstaande tjeks/EFO		
444	4 670 ✓✓	
522	4 580 ✓	
EFO 14	3 800 ✓	
Saldo volgens bankrekening	sien 2.2 10 300 ☒	Moet nie 9 200 aanvaar nie
	23 350	23 350

8

As Dt/Kt kolomme nie aangedui is nie, aanvaar eerste kolom as debiet
 Hakies nie toelaatbaar in twee kolom metode
 -1 Vreemde items (as punte verdien elders vir die bedrag) -1 maks
 -1 maks Aanbieding (indien geen/foutiewe besonderhede)

OF:

VERTIKALE METODE (kies een):

Saldo per bank staat	12 550	Saldo per bank staat	10 300
Uitstaande deposito	9 675	Uitstaande deposito	(9 675)
Foutiewe inskrywing	1 125	Foutiewe inskrywing	(1 125)
Utstaande tjeks/EFOs		Utstaande tjeks/EFOs	
444	(4 670)	444	4 670
522	(4 580)	522	4 580
EFT 14	(3 800)	EFT 14	3 800
Saldo per bankrekening	10 300	Saldo per bankrekening	12 550

TOTALE PUNTE

30

LAMPE

3.3	Bereken die voorraadhoudingsperiode (in dae; gebruik eindvoorraad).		
	Bewerkings	Antwoord	
	$\frac{59\ 625}{930\ 375} \checkmark \times \frac{365}{1}$ $\frac{265}{3\ 675} \text{ een punt } \times \frac{365}{1}$	<p>een deel korrek een m punt</p> <p>23,4 dae ☒ OF 0,8 maande</p> <p>OF</p> <p>26,3 dae OF 0,9 maande</p>	
		3	

3.4	Bereken die getal vermiste lampe.												
	Bewerkings	Antwoord											
	<table border="0"> <tr> <td>Beginsaldo</td> <td>aankope</td> <td>eindvoorraad</td> <td>verkope</td> </tr> <tr> <td>600</td> <td>+ 3 800</td> <td>- 265</td> <td>- 3 675</td> </tr> <tr> <td>☒</td> <td>☒</td> <td>☒</td> <td>☒</td> </tr> </table>	Beginsaldo		aankope	eindvoorraad	verkope	600	+ 3 800	- 265	- 3 675	☒	☒	☒
Beginsaldo	aankope	eindvoorraad	verkope										
600	+ 3 800	- 265	- 3 675										
☒	☒	☒	☒										
		5											
Gee TWEE voorstelle oor hoe hy hierdie probleem kan oplos.													
<table border="0"> <tr> <td>☒☒☒☒</td> <td rowspan="5"> TWEE geldige en verskillende voorstelle Deelpunt vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde </td> </tr> <tr> <td>Verdeling van pligte/Delegeer aan verskillende werknemers</td> </tr> <tr> <td>Dreig met sterk dissiplinêre aksie (in toekoms)/verhaal koste van oortreder</td> </tr> <tr> <td>Verhoog toesig met gereelde tussenposes/onverwagse fisiese inspeksie van voorraad</td> </tr> <tr> <td>Verander na deurlopende voorraadstelsel om voorraad te boekstaaf</td> </tr> </table>	☒ ☒ ☒ ☒	TWEE geldige en verskillende voorstelle Deelpunt vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde	Verdeling van pligte/Delegeer aan verskillende werknemers	Dreig met sterk dissiplinêre aksie (in toekoms)/verhaal koste van oortreder	Verhoog toesig met gereelde tussenposes/onverwagse fisiese inspeksie van voorraad	Verander na deurlopende voorraadstelsel om voorraad te boekstaaf	CCTV as interne kontrole maatreef						
	☒ ☒ ☒ ☒		TWEE geldige en verskillende voorstelle Deelpunt vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde										
	Verdeling van pligte/Delegeer aan verskillende werknemers												
	Dreig met sterk dissiplinêre aksie (in toekoms)/verhaal koste van oortreder												
	Verhoog toesig met gereelde tussenposes/onverwagse fisiese inspeksie van voorraad												
Verander na deurlopende voorraadstelsel om voorraad te boekstaaf													
Dring aan op behoorlike dokumentasie vir alle voorraad verskaf													
		4											

TELEVISIESTELLE

3.5	Bereken die waarde van die eindvoorraad van TV-stelle op 30 September 2019 deur die spesifieke identifikasiemetode te gebruik.		
	Bewerkings	Antwoord	
	<p>LYN:</p> $7\ 800\ 000 \checkmark - 2\ 580\ 000 \checkmark \checkmark = 5\ 220\ 000$ <p>(4 800 000 + 3 000 000) (430 x 6 000) drie punte</p> $[(800 + 500) \times 6\ 000]$ <p>OF 870 twee punte x R6 000 een punt</p> <p>(1 300 - 430)</p>	<p>Een deel korrek</p> <p>R11 772 000</p> <p>☒</p>	
<p>KYA:</p> $10\ 440\ 000 \checkmark - 3\ 888\ 000 \checkmark \checkmark = 6\ 552\ 000$ <p>(6 840 000 + 3 600 000) (540 x 7 200) drie punte</p> $(1\ 450 \times R7\ 200)$ <p>OF 910 twee punte x R7 200 een punt</p> <p>(1 450 - 540)</p>	7		

3.6	Verduidelik DRIE verskillende kwellings wat George oor hierdie probleem sal hê	
	DRIE afsonderlike & geldige punte ☒ ☒ ☒ deelpunte vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde	Direkteure is besig met bedrog en korrupsie/omkoopgeld/konflik van belange
		Onetiese gedrag van HFB plaas die maatskappy in risiko
		Beeld van die maatskappy sal negatief geraak word/ sal die aandeleprys beïnvloed en ook verdere beleggings deur moontlike beleggers
		Hoë waarde is opgesluit in voorraad wat nie verkoop nie/ likiditeit
		Aandeelhouders sal hulle aandele wil verkoop
		Dit sal die ouditverslag nadelig raak
Onderneming sal reputasie verloor aangesien dit oneties is.		

TOTALE PUNTE	45
---------------------	-----------

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 4

4.1

4.1.1	C ✓
4.1.2	E ✓
4.1.3	D ✓
4.1.4	A ✓
4.1.5	B ✓

5

4.2 **VISIV BPK.**

4.2.1 **Bereken:**

(i) Waardevermindering vir die huidige jaar							
Bewerkings	Antwoord						
225 000 ✓ x 25% x 8/12 ✓	een deel korrek R37 500 ✓						
(ii) Drawaarde van voertuie verkoop							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ 225 000 – 37 500 sien (i) hierbo <small>100 000 + 75 000 + 37 500</small> OF: 400 000 – 212 500	Twee punte R187 500 Indien foutief sien bewerkings. Kan nie volpunte kry as ekstra bewerkings						
Bereken: Wins/Verlies op verkoop van bate							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ 195 000 – 187 500 sien (ii) hierbo	Twee punte R7 500 Indien foutief sien bewerkings. Kan nie volpunte kry as ekstra bewerkings						
Bereken: Vaste bates drawaarde op 28 Februarie 2019							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ sien (i) hierbo ☒ sien (ii) hierbo 10 190 000 – 37 500 – 187 500 225 000 twee metode punte OR: 10 190 000 – (400 000 – 212 500 + 37 500) Een punt een metode.punt een metode.punt Aanvaar ook grootboekrekening format <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>10 190 000</td> <td>35 700</td> </tr> <tr> <td></td> <td>187 500</td> </tr> <tr> <td></td> <td>9 965 000</td> </tr> </table>	10 190 000	35 700		187 500		9 965 000	een deel korrek R9 965 000 ✓
10 190 000	35 700						
	187 500						
	9 965 000						

5

2

4

4.2.2 Bereken die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019. Dui (+) vir toename en (-) vir afname aan.

Bewerkings	Antwoord
Foutiewe netto wins voor belasting	822 700
Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering	(65 000) ✓
Advertensies	9 800 ✓
Huurinkomste [(334 000—9000)/13 000]+ 3 000	(28 000) ✓ ✓*
Addisionele waardevermindering Sien 4.2.1 (i)	(37 500) ✓
Wins met verkoop van bate sien 4.2.1	7 500 ✓
Inkomstebelasting (155 000 + 43 000)	(198 000) ✓ ✓*
Korrekte netto wins na belasting	511 500 ✓ *Een deel korrek

9

4.2.3 BEHOUE-INKOMSTE-NOTA:

Saldo aan begin	865 300
Netto wins na belasting sien 4.2.2	511 500 ✓
Aandele terugkoop (360 000 ✓ x R0,30 ✓) 4,10 – 3,80 ignoreer hakies	(108 000) ✓
Gewone aandeledividende ignoreer hakies	(783 200) ✓*
Interim	295 200 ✓
Finaal (2 440 000 x R0,20)	488 000 ✓ ✓*
Saldo aan einde Kontroleer bewerking aandele terugkoop en aandele dividende moet afgetrek word	485 600 ✓

9

* een deel korrek

4.2.4

VISIV BPK. STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (BALANSSTAAT) OP 28 FEBRUARIE 2019		
BATES		
Niebedryfsbates	(TB – BB)	10 624 000☑
Vaste/Tasbare bates	sien 4.2.1	9 965 000☑
Vaste deposito	Balansseersyfer 3	659 000☑
Bedryfsbates	BL X 0,8 akkuraatheid punt	2 320 000✓✓
Voorrade		1 102 000
Handels- en ander ontvangbare bedrae # (1 090 000✓ – 65 000✓ + 9 800✓ + 7 600✓)	Advertensie	1 042 400☑*
Kontant en kontantekwivalente	Balansseersyfer	175 600☑
TOTALE BATES	9 sien totale ekwiteit en laste	12 944 000☑
EKWITEIT EN LASTE		
Gewone aandeelhoudersbelang	bewerking	8 637 600☑
Gewone aandelekapitaal		8 152 000
Behoue Inkomste	Sien 4.2.3 2	485 600☑
Niebedryfslaste		
Verbandlening (1 758 000 ✓ – 351 600 ☑)	sien BL hieronder 3	1 406 400☑*
Bedryfslaste		2 900 000
Handels – en ander betaalbare bedrae (1 906 800 ✓ + 28 000☑ + 7 600 ✓ + 75 000✓)	huurinkomste sien 4.2.2	2 017 400☑*
SAID: Inkomstebelasting	kan deel wees van H ea BB	43 000✓✓
Aandelhouders vir dividende	kan deel wees van H ea B sien 4.2.3	488 000☑
Korttermyndeel van lening	Balansseersyfer 10	351 600☑
TOTALE EKWITEIT EN LASTE		12 944 000☑*

27

* Een deel korrek

-1 vir aanbieding in elke geval bv.. max -2)
Veeemde items -1 maks -1

4.3 OUDITVERSLAG

4.3.1 Watter soort ouditverslag het die maatskappy ontvang?

Weerhouding van mening ✓ aanvaar geldige verduideliking

1

4.3.2 Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure sou nodig hê.

✓ ✓ TWEE geldige & verskillende voorbeelde Wees bewus van ander geldige voorbeelde wat betrekking het op inkomstes en uitgawes	<table style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> Bateregister Joernale debiteure state fisiese inspeksies (getekende) kontrakte </td> <td style="width: 50%;"> Brondokumente bv fakture grootboeke krediteurestate bankstate EFO bewyse van betalings </td> </tr> </table>	Bateregister Joernale debiteure state fisiese inspeksies (getekende) kontrakte	Brondokumente bv fakture grootboeke krediteurestate bankstate EFO bewyse van betalings	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
Bateregister Joernale debiteure state fisiese inspeksies (getekende) kontrakte	Brondokumente bv fakture grootboeke krediteurestate bankstate EFO bewyse van betalings					
2						

4.3.3 Buiten die bedryfsverhouding, identifiseer een bereken EEN ander finansiële aanwyser wat die ouditeure kon gebruik het om op hierdie mening te besluit.

Vuurproefverhouding ✓

2 320 000 –1102 000 / of H en ander Ontb & K en KE
 sien 4.2.4

1 218 000 : 2 900 000 ✓ = 0,4 : 1 een deel korrek, moet x:1 wees

4

Verduidelik wat die direkteure sou kon doen om hierdie mening deur die ouditeure te voorkom. Verskaf TWEE punte_s

✓ ✓ TWEE geldige & verskillende verduidelikings	Skakel beleggings om na kontant Stel die terugkoop van aandele uit (na 'n tyd wanneer die likiditeit verbeter) Verseker dat die ouditeure en direkteure voldoen aan die nuutste Maatskappiewet Probeer die ouditeure oortuig dat die solvensie goed is Reik meer aandele aan publiek of bestaande aandeelhouers uit Bied uitgifte aandele aan aandeelhouers (eerder as meer dividende betaal) Maatskappy bied hoër dividende aan aandeelhouers eerder as aandele terugkoop Verminder dividende betaal om likiditeit te verbeter Heronderhandel leningsterugbetalings/kredietterme Moedig meer kontantverkope aan / ontslae raak van voorraad	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr><td> </td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td></tr> </table>		2
2				

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 5

5.1	5.1.1	B ✓
	5.1.2	A ✓
	5.1.3	C of A ✓
	5.1.4	B ✓

4

5.2 SUNSET BPK.

5.2.1	Bereken: Inkomstebelasting betaal											
	Bewerkings	Antwoord										
	$477\ 900 - 63\ 000 - 18\ 000$ <p style="text-align: center;">✓ ✓ ✓</p> $- 477\ 900 + 63\ 000 + 18\ 000$ <p style="text-align: center;">Een punt een punt een punt</p> <p style="text-align: right;">merk een lyn/ aanvaar hakies</p>	☒ een deel korrek 396 900										
		4										
	Bereken: Dividende betaal											
	Bewerkings	Antwoord										
	$195\ 000 + 420\ 00$ <p style="text-align: center;">✓ ✓ ✓</p> $1200\ 000 \times 0,35$ <p>OF: $195\ 000 + 792\ 000 - 372\ 000$ $- 195\ 000 - 792\ 000 + 372\ 000$</p> <p style="text-align: center;">een punt een punt een punt</p> <p style="text-align: right;">merk een lyn/ aanvaar hakies</p>	☒ een deel korrek 615 000										
		4										
	Bereken: Opbrengs uit aandele uitgereik											
	Bewerkings	Antwoord										
	$9\ 300\ 000$ <p style="text-align: center;">✓</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">one mark 300 000 x R6,20</td> <td style="text-align: center;">two marks</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1 860 000</td> <td style="text-align: center;">- 7 724 000</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">✓ ✓ ✓</td> <td style="text-align: center;">✓</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1 860 000</td> <td style="text-align: center;">9 300 000</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">7 724 000</td> <td style="text-align: center;">284 000</td> </tr> </table>	one mark 300 000 x R6,20	two marks	1 860 000	- 7 724 000	✓ ✓ ✓	✓	1 860 000	9 300 000	7 724 000	284 000	☒ een deel korrek 284 000
one mark 300 000 x R6,20	two marks											
1 860 000	- 7 724 000											
✓ ✓ ✓	✓											
1 860 000	9 300 000											
7 724 000	284 000											
		6										
	Bereken: Vaste bates aangekoop											
	Bewerkings	Antwoord										
	$10\ 658\ 000 - 490\ 000 - 408\ 000 - 11\ 835\ 100$ <p style="text-align: center;">✓ ✓ ✓ ✓</p> <p style="text-align: right;">kies slegs een lyn</p> <p>OF $11\ 835\ 100 + 490\ 000 + 408\ 000 - 10\ 658\ 000$</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td style="text-align: center;">10 658 000</td> <td style="text-align: center;">408 000</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2 075 100</td> <td style="text-align: center;">490 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">11 835 100</td> </tr> </table>	10 658 000	408 000	2 075 100	490 000		11 835 100	☒ een deel korrek 2 075 100				
10 658 000	408 000											
2 075 100	490 000											
	11 835 100											
		5										

5.2.2 Bereken finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:

% bedryfswins op verkope	
Bewerkings	Antwoord
$\frac{2\ 033\ 900}{8\ 725\ 000} \times 100$ <p style="text-align: center;">✓ ✓</p> <p style="text-align: right;">kontroleer bewerking: een deel korrek</p>	23,3% ✓ ☒ Aanvaar 23 %
	4
Netto batewaarde per aandele	
Bewerkings	Antwoord
$\frac{8\ 625\ 000}{1\ 240\ 000} \times 100$ <p style="text-align: center;">✓ ✓</p> <p style="text-align: right;">kontroleer bewerking: een deel korrek</p>	695,6 sent ✓ ☒ Aanvaar 696 sent Of R6,96
	4
Skuld-ekwiteit-verhouding	
Bewerkings	Antwoord
$3\ 500\ 000 : 8\ 625\ 000$ <p style="text-align: center;">✓ ✓</p> <p style="text-align: right;">kontroleer bewerking: een deel korrek moet wees x:1</p>	0,4 : 1 ✓ ☒
	4

5.3 HORIZON BPK. en OPTIMA BPK.

5.3.1 Verduidelik hoekom direkteure in die prys van hulle maatskappy se aandele op die JSE moet belangstel.

Enige een geldige kommentaar ✓✓ **een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord**
 Antwoord vir 2 punte:
 • Dit toon publieke vertroue in die maatskappy.
 • Dit kan met ander maatskappye/ eksterne aanwysers vergelyk word
 • Aandeehouers wil kapitale groei op hulle belegging hê.
 • Direkteure sal beoordeel word op die prestasies van die aandele aangesien dit op die preastase van die maatskappy dui.

2

Bereken die aantal bykomende aandele in Horizon Bpk. wat Mike in 2019 op die JSE kon koop.

Bewerkings	Antwoord
$R420\ 000 \div R8,40$	☒ een deel korrek 50 000 aandele

3

Lewer kommentaar op die prys Mike vir hierdie aandele betaal het en gee TWEE redes waarom hy moontlik tevrede was on hierdie prys te betaal.

Vergelyk prys betaal met NBW ✓ Syfers ✓ Redes ✓✓ ✓✓
HORIZON Bpk: JSE Prys is meer as NBW met 90 sent (R8,40 – R7,50)
 Geldige redes vir HORIZON:
 • Hy wil die meerderheidsaandeehouer wees
 • Hy kan meer invloed op die besluite van die raad van direkteure uitoefen
 • JSB prys toon publieke aanvraag na aandele
 • Potensiaal is vir hoër opbrengs in toekoms

6

5.3.2 Verduidelik jou mening oor watter maatskappy die beste dividenduitbetalingsbeleid het. Haal syfers aan.

Keuse van maatskappy: OF Horizon Bpk. OF Optima Bpk. ✓
 Rede: OF terughou van fondse OF beloon aandeehouers ✓
 Syfers: Horizon Bpk. betaal 67% uit (65c van 97c verdien) ✓✓ **haal twee syfers of % aan**
 Syfers: Optima Bpk. betaal 96% uit (80c van 83c verdien) ✓✓ **haal twee syfers of % aan**
Wees bewus van alternatiewe maniere van verduideliking en berekeninge bv bedrag of % teruggehou

6

Vergelyk en lewer kommentaar op die % opbrengs op eienaarsbelang wat deur ELKE maatskappy verdien is. Haal syfers aan.

Horizon Bpk. verdien 6,2% ✓ **ken twee punte vir die verskil 12 %**
 Optima Bpk. verdien 18,2% ✓
 Vergelyking (kan geimpliseer word) ✓
 Vergelyk met rentekoers (6,5%) ✓

4

Mike voel dat die verdienste per aandeel (VPA) van Optima Bpk. aansienlik beter as die van Horizon Bpk. is. Verduidelik waarom hy so voel. Haal syfers of berekeninge aan.

Haal VPA van Horizon Bpk aan 97 sent ✓
Haal VPA van Optima Bpk aan 83 sent ✓

Vergelyk VPA van beide mmaatskappye met:
Aandelewaarde **OF** aantal aandele besit **OF** % OOAB **OF** Netto wins ✓

Identifiseer syfers vir enige vergelyking hieronder ✓✓

	Horizon Bpk	Optima Bpk
•	Koste van aandele is hoog, 750s of 840s (opbrengs verdien is 12,9% of 11,5%)	Koste van aandele is laag 445s of 400s (opbrengs verdien is 18,7% of 20,8%)
•	VPA is verdien op 580 000 aandele	VPA is verdien op 1 430 000 aandele
•	% OOAB is 6,2%	% OOAB is 18,2%
•	NW na belasting is R1 202 800 (97s x 1 240 000 aandele)	NW na belasting is R2 158 000 (83s x 2 600 000 aandele)

5

5.3.3

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Horizon Bpk. geneem is in reaksie op die stand van die ekonomie en hoe hierdie besluite die maatskappy in die toekoms sal beïnvloed.

Besluite: Twee geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Vaste bates verkoop R1 800 000/ Geen nuwe vaste bates gekoop (R0)
- Beleggings verminder R900 000
- Lening terugbetaal R1 600 000

Invloed op Horizon Bpk. in die toekoms:

Enige een geldige kommentaar: ✓✓ een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord

- Die infrastruktuur / grootte van maatskappy verminder wat toekomstige winste sal beïnvloed OF
- Die verminder infrastruktuur/ / grootte van maatskappy kan tot kostebesparings lei (of verhoogde winste)

Antwoord vir een punt:

- Bespaar op rente/ minder risiko

6

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Optima Bpk. geneem is wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en lewer kommentaar.

Besluite: Twee geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Lening verhoog R3 800 000
- Aandele uitgereik R200 000

Haal TWEE finansiële aanwysers aan wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed en lewer kommentaar.

Haal aanwysers met syfer aan: skuld/ekwiteit verhouding: 0,7 : 1; OOTKA 15,1%;

Kommentaar op: verhoogde risiko /positiewe hefboom (OOTKA meer as rentekoers)

8

TOTALE PUNTE
75

